

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XIX. De vectigalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

dici potest factus fuisse locupletior. Si autem nihil ejus vice fuerat impensis, non potest dici factus locupletior, ac proinde ad nihil tenebitur, nisi si donatarius ipsius aliquid ei per gratitudinem retribuerit; tunc enim hoc unum restituere tenebitur in quo factus dici potest ex re aliena locupletior. Ita ex ratione & præscripto Juris docent Doctores unanimis posse l. i. C. de petit, hæred. quæ restitutiō fructuum bona fide perceptorum adstringit possessorem, quoties inde ditione factus est, ac in rem ejus versum est, & fructus excederint premium curationis & operarum. Eademque lege sunt decidenda jura omnia, quæ bona fidei possessorem à restitutiō fructuum eximunt, ut sunt lex *Certum*, C. de rei vindic. lex *Mala fide*, C. de condic. ex lege: lex *Qui seit*, D. de usur. lex *Bona fides*, D. reg. jur. Item §. *Si quis à non domino*, Instr. de rerum divisi. & §. *Etsi hereditas*, Instr. de offic. judic. Quo loco pariter statuitur, malæ fidei possessorem restituere teneri non solum fructus perceptos, sed eos etiam quos suā negligentia, vel culpā non perceperit. Summa vero horum ratio refertur in l. *Jure naturae*, D. de reg. jur. Jure naturæ æquum est neminem cum alterius detimento & injurya fieri locupletiorem. Atque ita cum res domino fructificent, bona fides possessoris non eximit ipsum à fructuum restitutiō, dummodo in ejus emolumentum versi fuerint. Sed malæ fidei possessor tenetur restituere fructus quoque non perceptos, quos dominus rei perceperisset, cap. *Gravis*, de restitut. spoliat.

C A P U T X I X.

De Vectigalibus.

I. **M**UTUAE sunt obligationes inter populos & Principes. Cum enim Principes constituti fuerint propter populos, non vero populi propter Principes, tenentur Principes providere quam exactissime populorum sibi commissorum felicitati & saluti, justitiam quamintegerrimè per se, suosque Praefectos & Magistratus administrare, delicta compescere, hostes arcere, Religionem tueri, ac promovere. Ut vero ista commodè à Principibus præstari possint, tenentur populi Principibus suis honorem & obedientiam impetriri, tributa & vectigalia solvere, legibus obtemperare. Perhibetur libro 1. Regum, cap. 10. quod Samuel Propheta post constitutum in populo Israël Regem Saul: *Loquens est ad populum legem regni, & scripsit in libro, & depositus coram Domino. Hoc est, ut exponunt Interpretes, in Sanctuario. Optimum consultum rebus humanis fuisse si liber ille ad nos usque pervenisset; sed verisimile est fuisse*

fuisse vel à Salomone , vel à Roboamo abolitum , quo tempore sacra omnia pessitudinibus , & populos tributis immanibus opprimebant , ne sua perversitas hujus libri censurā damnaretur . Certè lex illa Regni mores illos tyrannorum reprobabat , quos commemoraverat idem Samuel ad populum idcirco , ut horum odio & metu populum qui Regem sibi præfici postulabat deterret . Sic enim jus Regis exponunt esse abusus quos contra Dei legem pro sua libidine invehere solent Reges ac Principes perversi . Sic Diversus Gregorius Papa in expositione libri primi Regum : *Cum ergo (inquit) ius Regis prædictum , nimurum in unius carnalis præposuit conuerſatione ostenditur quid carnales cateri ex tyrannie acturi sunt , non quod electi debeant iniungari . Nam in eadem Regum historia legitur , quia cum Rex Achab vineam Naboth abstulit , iram Dei omnipotentis incurrit . Cum ergo hic prædictetur quod commissum illic punitur est , ostendit quod divino iudicio non jubetur . Quare & electus Rex David cum ad edificandum altare Domino aream ab Orna febus eo peteret , Regio illo tyrannorum jure uti noluit , cum eam accipere nullatenus acquiesceret , nisi ante a pro ea dignum pretium dedisset . Hæc S. Gregorius . Illud idem jus regium similiiter interpretatur S. Thomas 1. 2. quæst. 105. art. 1. ad 5. Idem eundem in locum scribens dicit Abuleris , caterique Interpretes . Idque eo magis adstrinxit quia Deuter. 17. ita decernit Deus de futuris populi sui Regibus , vers. 17. Non habebit uxores plurimas que allicitant antimum ejus , neque argenti & auri immensa pondera . Deinde vers. 20. Nec elevetur cor ejus in superbiam super fratres suos , neque declinet in partem dextram vel sinistram , ut longo tempore regnet , & filii ejus super Israël .*

II. Ut sint justa vestigalia secundum Caeteranum quinque requiruntur conditions . Prima est legitima potestas , quæ debet esse suprema in statu politico , hoc est in principibus & Rebus publicis superiori non agnoscitibus . Ratio est , quia illi qui superiori non habent , suam immediatè potestatem à populo obtinuerunt ; unde necesse est ut à populo accipiant quæ necessaria sunt tum ad sustentationem status & dignitatis suæ , tum ad rectam populi administrationem : ut scilicet Officialibus stipendia solvant , fines ditionis tueantur , hostes arecant , injurias vindicent . Qui vero in sua administratione à Summo Pontifice dependent , ut Proreges , Gubernatores , Optimates , Domini feudales constituti à Principe super diversis partibus ditionis , non habent jus imponendi vestigalia , & in istos illa imponentes decernitur excommunicatio Bullæ in Cœna Domini . Et statuitur in l. Non solent , C. vestigalia nova inst. non poss. non posse institui vestigalia inconsulto Principe : & l. *Vestigalia* , cod. tit. ne quidem decreto C. vitatum .

III. Secunda conditio est , ut vestigal , seu tributum sit ob justam causam , cui aliter provideri commodè non possit . Cum enim potestates legitimæ inductæ sint ad populorum tutelam & quietem , & nullatenus ad eorum oppressionem ac deprædationem ; nec habeant Principes ullam potestatem

TTT 3

testatem

testatem legitimam in subditorum personas & facultates, nisi in ordine ad
orum tuitionem & justum regimen; idcirco si quid per iniquam cupidita-
tem & superfluum luxum à populo, vel à privatis accipiant, vel exigant,
abutuntur potestate ad optimum tantummodo & commune bonum accepta.
Unde dicit S. Augustinus lib. 4. de Civit. Dei, cap. 4. *Remotâ justitia quid
sunt Regna, nisi magna latrocinia?* Et Ezech. 22. *Principes ejus in medio que-
gnasi lupi rapiemus predam.* Et rectè dicit S. Thomas 2. 2. quæst. 66. art. 8.
ad 3. *Tales Reges & Principes ad restitutionem tenentur scuti & latrones;* &
tanto gravius peccant quam latrones, quam periculosus & communius contra
publicam iustitiam agunt, enjus custodes sunt posti.

I V. *Tertia conditio, ut vœtigal necessitatem non excedat; quâ enim
parte excedet, transilier finis justæ institutionis, & injustum erit.*

V. *Quarta, ne insunatur in alienos usus, ut in prodigis largitiones
voluptuarios Principis sumptus qui modum excedant, aliasve inutiles expen-
sas. Ad hæc enim populi contribuere non tenentur, quia non modo sunt
extra finem, sed insuper contra finem publicæ salutis, quæ sola vœtigalium
impositionem & exactionem justificat.*

V I. *Quinta demùr conditio, ne diutius continuetur vœtigal quæ
postulet causa ob quam indictum fuerit, nisi forte nova causa supervenienti
propter quam de novo imponi licuisset. Sunt enim tributorum causæ alia
transitoria, ut justum bellum, hostilis incursum, quibus defensibus cellare
quoque debent tributorum ad hunc finem indictorum exactiones: alia vero
sunt permanentes & quasi perpetuae, ut impensæ Regiæ Domus necessariae,
Officialium stipendia, milites praesidiarii, armatæ naves ad fugandos aut
deterrendos piratas.*

V II. *Quaritur quid sit agendum si Rex suâ culpâ, ut ludis, convi-
viis, spectaculis, profusis largitionibus æxarium hauserit, aut etiam bellis
inconfite suscepit & gestis, utrum urgente necessitate licet ei nova im-
ponere vœtigalia? Respondent affirmativè Medina, Lessius, alioquin, si non
possit alia ratione publicis necessitatibus occurri; sed isto casu teneri Prin-
cipem alios sumptus qui superflui sunt reprimere, & præterea cum primùm
res in statum meliorem verterint, illud extraordinarium vœtigal non solum
supprimere, sed etiam damnum culpâ suâ populo illatum, ut melius fieri
poterit, reparare obligatione iustitiae.*

V III. *De illis qui evidenter injusta vœtigalia fraudant, nulla quæstio
est, cum teneantur Reges lege iustitia eadem postquam exacta fuerint resti-
tuere. Tota ergo ventilatur quæstio de illis qui justa fraudant vœtigalia,
utrum peccant & obnoxii sint restitutioni? Quorundam opinio est vœtigalium
legem esse omnino penalem, neque proinde obligare ante judicis sen-
tentiam. Ita Angelus verbo *Pedagium 6. Navarra Manualis cap. 17. n. 201.*
& nonnulli alii. Tenenda tamen opposita & communior sententia Sotii li-
bro 4. de just. quæst. 6. art. 4. Sylvestri verbo *Gabella, Covarruvia* in cap.*

Peccatum

Peccatum; parte 2. §. 5. Toleti libro 5. cap. 7. num. 3. Lessii libro 2. cap. 33. dub. 8. Molinae tomo 2. disput. 674. num. 3. Bonacinae de restitut. disput. 2. quæst. 9. puncto 1. num. 3. Layman libro 3. sect. 5. cap. 3. Filliucii tract. 28. num. 113. Vasquez in opusc. cap. 6. §. 3. & aliorum. Probatur ex Scripturis Matth. 22. ubi Christus de censu Cæsari solvendo interrogatus ait: *Reddite quæ sunt Casar's Casari, & quæ sunt Dei Deo.* Et Rom. 13. *Omnis anima potestatis superioribus subditæ sū: non est enim potestas nisi à Deo.* Itaque qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt ipsis, sibi damnationem acquirunt. Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. Reddite ergo cui tributum tributum, cui vestigial vestigial. Probatur etiam ratione, quia omnis peccat quicunque sciens & volens justam legem transgreditur, & quidquid justè exigitur, non potest circa injustitiam defranchari. Injustitia porrò vestigialium est commutativa, quia viser utrumque obligatio; Principi enim salus & securitas populi ex ejus officio incumbit: populo autem præstatio tributorum & obedientia. Atque is qui justitiam commutativam violat in re gravi, peccat eo ipso mortaliter cum restituendi obligatione. Sanè multi ex allegatis Authoribus, Caietanus, Navarra, Molina, Bonacina, Lessius, Filliucius excusant à mortali peccato & ab obligatione restituendi fraudantes vestigalia pro quotidianis victualibus imposita: tum quia usū & consuetudine videtur ita receptum: tum quia videntur subditi in his ultra debitum gravari. Caietanus in Summula, verbo *vestigalia*^{1.} sentit ista esse indebita & injusta: tenendum verò est cum Molina hæc possit esse justa, dum moderata sint, & major vestigialium pars imponatur circa merces, minima autem circa necessarias fruges & communia victualia. Alioqui namque magis gravantur pauperes qui vel nullas, vel modicas possident facultates, nec possunt negotiari: quo enim aliquis pauperior est, & pluribus liberis oneratus, eo magis ad sustentandam utcumque familiam necessitate adigitur de rebus suis ad pecuniam faciendam vēdere, & de rebus alienis emere. Itaque circa victualia violari videtur justa tributorum forma, quæ postulat ne magis onerentur pauperes quam divites, sed ut quisque contribuat ad proportionem facultatum & lucrorum suorum. Insuper lex Universi, C. de vestigalib. prohibet etiam sub pena capitis, ne ex rebus quæ ad proprium usum inveniuntur, vestigalia sumantur. De hujus speciei vestigalibus ita decernit caput *Quangnam*, de censib. in 6. *Pedagiorum exactiones tam Jure Canonico quam Civili regulariter & merito damnata sunt.* Ac proinde cum Driedone Lessius monet, non esse ingerendum scrupulum hujusmodi vestigalia fraudulentibus, præsertim pauperibus, quia non tenentur ad onera Reipublicæ æqualiter cum divitibus ferenda, sed secundum facultatum suarum proportionem; quæ manifestius violatur proportio in tributis per singula capita indictis, ideoque capitationes istæ æqualiter divites cum pauperibus comprehendentes iniquæ sunt, neque pauperes obligant;

IX. Si

I X. Si sit dubium an aliquod tributum sit iustitiae conforme , an non
judicandum potius est in favorem Principis aut Republicæ quæ illud im-
posuit, quia possessio in omni superioritate stat pro iure superiorum , quibus
subentibus tenentur inferiores obtemperare , nisi de legis aut iussionis in-
iustitia sit evidens, aut certe tam gravis presumptio, ut pro certitudine ha-
beri queat, ut quam sapientes viri qui norunt Republicæ statum , judican
vectigal esse iniquum , ut inquit Lessius. Eo vero casu nihil obstaret quod
vectigalis exactor qui bona fide exigit , sua iura hac in parte amitteret : cum
quia in conductione publicarum exactiōnum , & eārum pretiū assignatiōnē
ratio habetur eorum qui vectigal fraudatur sunt : tum etiam quia id com-
pensatur mulctis & poenis quibus fraudantes deprehensi afficiuntur ; tum
præcipue , quia secundum rectum & iustitiae & charitatis ordinem nemo to-
netur cum iactura proprii juris alterius rebus consulere. Certè ipsas etiam
gabellas quæ super iustitiae & ad usus familiae necessariis imponuntur,
possunt justificari , & ad earum solutōnē pauperes quoque teneri non est de-
bīum , quando gravis Republicæ necessitas ad hoc remedium adigit , cui
alia remēdia sufficiēt mederi non possunt , quia scilicet membra Re-
publicæ tenentur pro communi bono , si necesse sit , omnes opes suas , ipsamque
ad eo vitam exponere. Ita docent illi ipsi Authores qui hoc genus tributi
maxime reprobat. Ita S. Antoninus 2. parte , tit. 1. cap. 13. §. 9. Navara
in Manuali , cap. 17. num. 202. Lessius lib. 2. cap. 33. dub. 7.

C A P U T X X .

De quibusdam hereditariis obligationibus.

I. **A** RCENTUR Canonicō simul & civili Jure spuri ab heredi-
tate paterna , sive ab intestato , sive ex testamento , cap. *Rest-
rente* , qui filii sint legitimi , & l. *licet* , Cod. de natural. liber.
quæ lex sola permitit spuriis relinquiri à patre alimēta , es-
que excludit ab omni paterno beneficio , solis exceptis necessariis alimen-
tis , sive ex contractu inter vivos , sive ex testamento , sive ab intestato. Huc
pertinet novella 74. cap. 6. Eadem adstruunt Covarruvias de matrimonio
parte 2. cap. 8. §. 5. num. 5. Julius Clarus de testam. quæst. 31. aliisque com-
muniter. Hoc differunt spuri à naturalibus , quia spuri sunt quōd nati
sunt ex parentibus habentibus impedimentum dirimens matrimonium tem-
pore conceptionis & nativitatis , cujusmodi sunt nati ex conjugato & so-
luta , vel nati ex Monacho , vel ex Clerico in sacris & soluta. At verò
nati extra matrimonium ex personis carentibus omni dirimente impedi-
mento